

Y4CD**Esas : 2012/6821****Karar : 2014/36815****Tarih : 22.12.2014****ÇEVRENİN KASTEN KİRLLETİLMESİ
SUYUN KİRLLETİLMESİ**

Sanığın Türk Havacılık ...Sanayi A.Ş.'nin tesisler ve destek hizmetler başkanı olduğu, 21.03.2007 tarihinde işletmenin arıtma tesisi çıkışından alınan numunenin analiz sonuçlarının, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ekindeki tablo 19'da (karışık endüstriyel atıksular) yer alan parametrelerden kjeldahl azotu için belirlenmiş limit değerlerin üzerinde bulgular içerdiği anlaşılmıştır. Öncelikle atıksuyun ulaştığı alıcı ortamın tespit edilmesi, daha sonra dosyanın, üniversitelerin Ziraat Fakültesi toprak bilimi ve bitki besleme, su ürünleri, çevre mühendisliği, kimya mühendisliği bölümlerinde çalışan öğretim üyesi bilirkişilerden oluşacak heyete tevdi edilerek, atığın alıcı ortamı kirlettiği ya da kirletme ihtimali taşıyıp taşımadığı yönünden, yukarıda (II) nolu kısımda açıklanan yönetmelikler ya da ekleriyle birebir ilişki kurulmak suretiyle Yargıtay denetimine imkân sağlayacak nitelikte bir rapor alınması gerektiği ve kirlenmenin tespit edilmesi halinde eylemin çevrenin kasten kirletilmesi suçunu oluşturacağı gözetilmeden, eksik inceleme ve kanuni olmayan gerekçeyle hüküm kurulması kanuna aykırıdır.

5199 Sa.Ka.5, 28**4562 Sa.Ka.20****5326 Sa.Ka.24****2872 Sa.Ka.2, 3, 8, 9, 11, 12, 15, 20****82An.56****TCK.181, 182, 184****YARGITAY 4. CEZA DAİRESİ KARARI:**

Yerel Mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle, başvurunun süresi ve kararın niteliği ile suç tarihine göre dosya görüşüldü:

Temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi.

Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre, iddianamede Türk Havacılık U.. Sanayi A.Ş.'nin sanık olarak gösterilmesine karşın hakkında güvenlik tedbiri uygulanmasına ilişkin bir istemde bulunmaması ve mahkemece de bu konuda bir karar verilmemesi karşısında anılan şirket hakkında ek iddianame düzenlenmesi mümkün görülerek yapılan incelemede;

I- Genel İlkeler:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56/1. maddesine göre herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında getirilen düzenleme ile de çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek gerek Devlete gerekse vatandaşlara ödev olarak yüklenmiştir. Anayasada yer alan bu ilkeler 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 3/a maddesinde de benzer biçimde düzenlenmiştir. Buna göre; gerçek ya da tüzel kişi olarak herkes, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesi ile görevli olup, alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdür. Bu bağlamda, "kamu sağlığını ve çevreyi koruma" prensibi Türk Ceza Kanunu'nun birinci maddesinde, Kanun'un amaçlarından birisi olarak öngörülmüş, ayrıca "sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı" başta bu Kanunun 181 ilâ 184. maddeleri olmak üzere, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda ve diğer bir kısım mevzuatta koruma altına alınmış, çevreyi kirletme eylemi farklı suç ve kabahat türleri ile yaptırıma bağlanmıştır.

Türk Ceza Kanununun 181. maddesinin birinci fıkrasında suç olarak düzenlenen atık veya artıklarla

çevrenin kasten kirletilmesi fiili, kanunlarda belirtilen teknik usullere aykırı olarak, çevreye zarar verecek şekilde atık veya artıkların alıcı ortamlar olan toprak, su ve havaya kasten verilmesidir. Buna göre suç, atık veya artıkların teknik usullere aykırı olarak bir defa alıcı ortama verilmesiyle oluşacaktır.

Türk Ceza Kanununun 182. maddesinde suç olarak düzenlenen çevrenin taksirle kirletilmesi eylemi ise çevreye zarar verecek şekilde atık veya artıkların alıcı ortama taksirle verilmesidir.

Bu kapsamda bir kusurluluk türü olan taksir, hukuki anlamda failin suç işlemek istememesi, buna rağmen hukuk düzeninin gereklerine de aldirmaması halini ifade eder. Türk Ceza Kanunu, taksiri, bilinçli ve bilinçsiz taksir olarak ikili şekilde düzenlemiştir. Buna göre "bilinçsiz taksir" Türk Ceza Kanununun 22/2. maddesinde, "dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi" biçiminde tanımlanmış; bilinçli taksir ise aynı maddenin üçüncü fıkrasında "kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi" şeklinde açıklanmıştır. Bu düzenleme uyarınca bilinçli taksir ile bilinçsiz taksir arasındaki temel farklılık, bilinçli taksirde istenmeyen neticenin öngörülmesiyken, bilinçsiz taksirde ise öngörülmemesidir. Başka bir deyişle, bilinçsiz taksirde fail özen yükümlülüğünün ihlali dolayısıyla kanuni tanıma uygun bir fiilin gerçekleşeceği ihtimalini düşünmemektedir. Bilinçli taksirde ise fail, suçun konusu bakımından somut bir tehlikenin varlığını öngörmesine rağmen bu tehlikenin derecesini önemsememesi veya şahsi yeteneğini abartması ya da şansına güvenmesi nedeniyle kanuni tanıma uygun bir fiilin gerçekleşmeyeceğine güven beslemektedir. Bu açıklamalar ışığı altında dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla kirlenme neticesi öngörülmeden atık veya artıkların alıcı ortama verilmesiyle bilinçsiz taksir, kirlenme neticesi öngörülmesine karşın meydana gelmeyeceği düşüncesiyle hareket edilmesi halinde ise bilinçli taksirle çevrenin kirletilmesi suçu oluşacaktır.

TCK'nın 181/1. maddesinde sözü edilen "ilgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırılık" hali; 2872 sayılı Çevre Kanunu, 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu, 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu, 3213 sayılı Maden Kanunu gibi kanunların, kapsadıkları alanlarla ilgili olarak "çevreyi kirletmeme" ilkesi gereğince çerçeve olarak benimsedikleri düzenlemelere dayanılarak oluşturulan yönetmeliklerde açıklanan ve somut olayın özelliklerine göre değerlendirilecek olan, arıtma, depolama, imha etme, taşıma, koruma, alıcı ortama verme, uzaklaştırma gibi hususlar bakımından öngörülen yükümlülüklerle aykırı davranmayı ifade etmektedir.

"Çevreyi kirletmeme" prensibi ise genel olarak 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun "Kirletme Yasağı" kenar başlıklı 8. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

"Her türlü atık ve artığı çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak ve benzeri faaliyetlerde bulunmak yasaktır.

Kirlenme ihtimalinin bulunduğu durumlarda ilgililer kirlenmeyi önlemekle, kirlenmenin meydana geldiği hallerde ise kirlenme, kirlenmeyi durdurmak, kirlenmenin etkilerini gidermek veya azaltmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

Yine aynı Kanunun "Tanımlar" kenar başlıklı 2. maddesine göre atık, herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan her türlü madde, alıcı ortam ise hava, su, toprak ortamları ve bu ortamlarla ilişkili ekosistemlerdir. Mevzuatımızda tanımı bulunmayan artık ise; öğretilerdeki düşüncelerden de yararlanılarak, bir maddenin tüketimi, kullanımı ya da harcanmasından sonra artan, geriye kalan kısım olarak tanımlanabilir.

Türk Ceza Kanununun "çevreyi kasten kirletme" suçunu düzenleyen 181/1, "taksirle kirletme" suçunu düzenleyen 182/1 ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 8. maddelerinde suçun unsuru olarak kabul edilen "çevreye zarar verecek şekilde" kavramı ise, "gerçekleşen somut bir zararı" değil, "zarar vermeye elverişliliği, zarar ihtimalini" anlatmaktadır. Madde gerekçesinde de açıklandığı üzere atık veya artığın; suç tipine göre kasten veya taksirle, su, hava ve toprak şeklinde gruplandırılan alıcı ortama ya da bu ortamlarla ilişkili ekosistemlerden birine verilmesi ile suç oluşacaktır. Çevrenin kasten veya taksirle kirletilmesi, kanunda tehlike suçları olarak düzenlenmiştir. Zararın gerçekleşmesi, bu suçlarda unsur olmadığı gibi cezalandırma şartı da değildir.

Öte yandan atık veya artıkların toprakta, suda veya havada kalıcı özellik göstermesi hali TCK'nın 181. maddesinin 3. fıkrası ile 182/1. maddesinin ikinci cümlesinde, bunların insan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek etkilerinin olması ise 184/1. maddesi ile 182/2. maddelerinde, çevreyi kasten veya taksirle kirletmek suçlarında cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli haller olarak düzenlenmiştir.

II – Yargılamaya Konu Olayda Uygulanacak Mevzuat ve Düzenleyici İşlemler:

1) Su Kirliliği

2872 sayılı Kanun'un 20. maddesinin (ı) ve (n) bentlerinde, denizler, içme ve kullanma suları (yapay ya da tabii göller, barajlar, akarsular, yer altı suları vs) ile içme ve kullanma suyu sağlama amacı dışındaki sular şeklinde üç grup su kaynağı belirlenmiş, tanker, gemi ve diğer deniz araçlarının kirletme faaliyetleri ayrıca düzenlenerek, sular her türlü kirlenmeye karşı koruma altına alınmıştır.

Öte yandan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 8, 9, 11, 12, 15 ve 20. maddelerine dayanılarak "Ülkenin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyelinin korunması ve en iyi bir biçimde kullanımının sağlanması için, su kirlenmesinin önlenmesini sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirmek üzere gerekli olan hukuki ve teknik esasları belirleme" amacıyla kabul edilmiştir.

Bu Yönetmeliğin 16 ilâ 21. maddelerinde içme ve kullanma suyu temin edilen yüzeysel sularla ilgili kirletme yasaklarına, 23. maddesinde denizlerle ilgili kirletme yasaklarına yer verilmiş, 25 ilâ 36. maddelerinde ise atıksuların boşaltım ilkeleri açıklanmıştır.

Yine Yönetmeliğin 6. maddesinde alıcı su ortamını kirleten en önemli kaynaklar ve etkenler dokuz bent halinde örnekleme yoluyla sayılmış, sınırlayıcı bir belirleme yapılmamıştır. Buna göre, fekal atıklar, organik atıklar, kimyasal atıklar, aşırı üretim artışına neden olan besin maddelerinin alıcı ortamın dengesini bozacak şekilde aşırı boşaltımı, atık ısı, radyoaktif atıklar, deniz dibinden taranan malzeme, çamur, çöp ve hafriyat artıklarının ve benzeri atıkların boşaltımı, gemilerden kaynaklanan petrol türevli katı ve sıvı atıklar (sintine suyu, kirli balast, slaç, slop, yağ ve benzeri atıklar), Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliğinin eklerinde belirtilen maddeler, örnekleme yoluyla sayılmış kirletici unsurlardır.

Yönetmeliğin "Tanımlar" kenar başlıklı 3. maddesinde alıcı ortam; "Atıksuların deşarj edildiği veya dolaylı olarak karıştığı göl, akarsu, kıyı ve deniz suları ile yeraltı suları gibi yakın veya uzak çevre" şeklinde tüm su kaynaklarını kapsayacak şekilde tanımlanmıştır. Aynı maddede atık; "Her türlü üretim ve tüketim faaliyetleri sonunda, fiziksel, kimyasal ve bakteriyolojik özellikleriyle karıştırdıkları alıcı ortamların doğal bileşim ve özelliklerinin değişmesine yol açarak dolaylı veya doğrudan zararlara yol açabilen ve ortamın kullanım potansiyelini etkileyen katı, sıvı veya gaz halindeki maddelerle atık enerji", atıksu ise "Evsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer kullanımlar sonucunda kirlenmiş veya özellikleri kısmen veya tamamen değişmiş sular ile maden ocakları ve cevher hazırlama tesislerinden kaynaklanan sular ve yapılaşmış kaplamalı ve kaplamasız şehir bölgelerinden cadde, otopark ve benzeri alanlardan yağışların yüzey veya yüzeyaltı akışa dönüşmesi sonucunda gelen sular" şeklinde tarif edilmiştir.

Suların korunması ile ilgili esasları düzenleyen Yönetmeliğin 4/j maddesinde belirtilen genel ilke, atıksuların arıtılmadan doğrudan alıcı ortama verilmemesidir. Keza Yönetmeliğin 16/a-b bentlerinde arıtılsa dahi atıksular ile her türlü atık ve artığın içme ve kullanma sularına deşarjına izin verilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. 21. maddesinde de, içme ve kullanma suyu temini dışındaki amaçlarla yapılmış göllere, göletlere ve set çekmek suretiyle biriktirilmiş sulara arıtılmamış evsel ve endüstriyel nitelikli atıksuların verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Yine "Alıcı Ortama Doğrudan Boşaltım Esasları" kenar başlıklı 26. maddenin (d) bendinde ise "her türlü katı atık ve artıklarla, arıtma çamurları ve fosseptik çamurlarının alıcı su ortamlarına boşaltılması" yasaklanmıştır.

Burada önemle vurgulanması gereken husus şudur; Yönetmeliğin 21/1. maddesinde sözü edilen içme ve kullanma amacı dışındaki sulara deşarj izni, arıtılmış olma koşuluna bağlanmıştır. Atıksuyun arıtılmış su olduğunu kabul etmek için de, bunların Yönetmeliğin 31. maddesi ile ekinde 16 grup halinde belirlenerek tablolar halinde gösterilen sektör kapsamındaki tesis tipi için kabul edilen limit deşarj değerlerine uygun olması gerekir. Aksi durumda atıksuyun tam olarak arıtıldığından, içme ve kullanma amacı dışındaki sulara deşarj edilme koşulunu sağladığından bahsedilemez.

Özetle; içme ve kullanma sularına arıtılmış olsa dahi her türlü atık ve artığın deşarjı yasaklanmış, içme ve kullanma dışındaki sulara deşarj, arıtılmış olma koşuluna bağlanmış, atıksuyun arıtılmış olma ölçütü de, atıksuyun oluşum kaynağı dikkate alınarak Yönetmeliğin ekindeki sektörlere göre limit değerlerle ifade edilmiştir.

2) Toprak Kirliliği

2872 sayılı Kanunun ek 1/a maddesi "Toprağın korunmasına ve kirliliğinin önlenmesine, giderilmesine ilişkin usûl ve esaslar ilgili kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir"

hükmünü içermektedir. Aynı Kanun'un 20. maddesinin (j) bendine göre Kanunda ve yönetmelikte öngörülen yasaklara veya standartlara aykırı olarak veya gerekli önlemleri almadan atıkları toprağa vermek yaptırım gerektiren bir eylem olarak tanımlanmıştır.

Alıcı ortam olan toprağın kirlenmesinin önlenmesi, kirliliğin giderilmesi, arıtma çamurlarının ve kompostun toprakta kullanımında gerekli tedbirlerin alınması esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde ortaya koymak amacıyla önce 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 8. maddesine istinaden 31.05.2005 tarihli Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. 08.06.2010 tarihinde ise aynı amaçlar için bu kez 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun ek 1/a maddesine dayanılarak Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik kabul edilerek uygulamaya konulmuş ve 2005 tarihli Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

2005 tarihli Yönetmeliğin 7/a, 2010 tarihli Yönetmeliğin ise 6/b maddesiyle, genel ilke olarak her türlü atık ve artığın, Çevre Kanunu ve ilgili mevzuatta belirlenen standart ve yöntemlere aykırı olarak ve toprağa zarar verecek şekilde, doğrudan veya dolaylı biçimde toprağa verilmesi, depolanması gibi faaliyetlerde bulunmak yasaklanmıştır.

Her iki Yönetmelik de, "Tanımlar" kenar başlıklı 4. maddelerinde atık tanımı yapmak suretiyle, toprağı kirleten ya da kirletme ihtimali bulunan atıkların neler olduğunu belirlemiştir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, bu iki Yönetmeliğin, atıkların çeşitlendirilmesi ve sınıflandırılmasına ilişkin düzenlemelerinde farklılıklar bulunmaktadır. Bu bağlamda;

A) 2005 tarihli Yönetmelik, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinin 3., Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin 3., Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin 4., Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin 4. maddelerinde atık olarak tanımlanmış unsurları toprak kirliliğine neden olacak atıklar olarak kabul etmiştir.

B) 2010 tarihli Yönetmelik ise "Tanımlar" kenar başlıklı 4. maddenin;

a) 4/(b) bendindeki düzenleme ile 05.07.2008 tarihli Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin EK-1'inde yer alan sınıflardaki maddeleri,

b) 4/(n) bendindeki düzenleme ile kendi ekindeki Ek-1 listesinde yer verilen maddeleri,

c) 4/(z/ğğ) bendindeki düzenleme ile Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin Ek IV listesinde (A) ve (M) ile işaretlenmiş atıklarla, Ek-III/B'de yer alan eşik konsantrasyonu üzerinde değere sahip olan atıkları,

d) 4/(z/hh) bendindeki düzenleme ile Tehlikeli Maddelerin ve Müstahzarların Sınıflandırılması, Ambalajlanması ve Etiketlenmesi Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinin birinci fıkrasının (II) bendinde tanımlanan tehlikeli maddeler ve müstahzarlar ile Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinin 3. maddesinde yer alan tehlikeli maddeler tanımına giren tüm maddeleri,

Toprağı kirleten ya da kirletme ihtimali olan atık olarak kabul etmiş, (u) bendindeki düzenleme ile de kendi eklerinden olan Ek-2 Tablo 2'de yer alan faaliyetleri potansiyel kirletici faaliyetler olarak belirlemiştir.

2005 tarihli Yönetmeliğin 4. maddesinde stabilize arıtma çamurunun; "Fermente edilebilirliğini ve kullanımından kaynaklanan sağlık tehlikelerini önemli ölçüde azaltmak üzere, biyolojik, kimyasal ya da ısıtma işleminden, uzun süreli depolama ya da diğer uygun işlemlerden geçirilmiş arıtma çamurları" olduğu ifade edilmiş, 10 ilâ 13. maddelerinde bunların toprakta kullanım koşulları belirlenmiştir. Yine 4. maddedeki tanımlamaya göre "ham çamur"; "evsel ya da kentsel atıksuları işleyen arıtma tesislerinden ve evsel ve kentsel atıksulara benzeyen bileşimdeki atıksuları arıtan diğer arıtma tesislerinden gelen arıtma çamurları, fosseptik tanklarından ve evsel ya da kentsel atıksuları arıtmak için kullanılan diğer tesislerden gelen arıtma çamurları ve bunların dışındaki diğer arıtma tesislerinden gelen arıtma çamurları" olup, bunların toprakta kullanımı da 12. maddedeki düzenleme ile yasaklanmıştır.

Doğrudan toprağın korunmasına ve kirliliğinin önlenmesine hizmet eden bu yönetmeliklerin yanı sıra, "atıkların oluşumundan bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik esasları" belirleyen 2008 tarihli Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik ile "Her türlü atık ve artığın çevreye zarar verecek şekilde doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama verilmesi, depolanması, taşınması vb faaliyetleri düzenleyen" 1991 tarihli Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin de toprak kirliliğine ilişkin yasaklamalarına değinmek gerekir.

05.07.2008 tarihinden itibaren yürürlükte olan Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 4/a ve 6. maddelerine göre, Yönetmeliğin EK-I listesinde yer alan sınıflandırılmış atıkların, toprağa, denizlere, göllere, akarsulara ve benzeri alıcı ortamlara dökülmesi, dolgu yapılması yasaktır. Anılan Yönetmeliğin EK-I listesinde yer alan sınıflandırılmış atıklar, 08.06.2010 tarihinde yürürlüğe giren Toprak

Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmeliğin 4/b maddesinde de toprağı kirleten/kirletme ihtimali bulunan atık olarak benimsenmiştir. Dolayısıyla 05.07.2008 tarihinden itibaren Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin EK-1 listesinde yer verilen atıklar, toprağı kirleten/kirletme ihtimali bulunan atıklar olarak kabul edilmelidir.

Öte yandan, 1991 tarihli Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin 18. maddesi, “evsel ve evsel nitelikli endüstriyel atıksuların, fiziksel, kimyasal ve biyolojik işlemleri sonucunda ortaya çıkan, suyu alınmış, kurutulmuş çamuru” ifade eden ve katı atık sınıfında kabul edilen “arıtma çamurunun”, denizlere, göllere ve benzeri alıcı ortamlara, caddelere, ormanlara ve çevrenin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olacak yerlere dökülmesini yasaklamıştır.

Görüleceği üzere; toprak kirliliğine ilişkin 2005 ve 2010 tarihli yönetmeliklerin her ikisi de, Çevre Kanunu ve ilgili mevzuatta belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak toprağı kirleten ya da kirletme ihtimali bulunan her türlü atık ve artığın doğrudan toprağa verilmesini yasaklamakla birlikte, toprağı kirleten ya da kirletme ihtimali bulunan atıkların çeşitlendirilmesi ve sınıflandırılması hususunda farklı düzenlemelere yer vermiştir.

Bu durumda, alıcı ortamlardan toprağa verilmesi suç oluşturacak olan atığın, 1991 tarihli Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında bulunması, bu kapsamda değilse;

A) 2005 tarihli Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği'nin yürürlüğe girme tarihi olan 31.05.2005 ile Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin yürürlüğe girme tarihi olan 05.07.2008 tarihleri arasında gerçekleşen eylemler bakımından, 2005 tarihli Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinin 4. maddesinde diğer Yönetmeliklere atıf suretiyle belirlenen atıklardan olması,

B) Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 05.07.2008 tarihinde yürürlüğe girmesi, 2010 tarihli Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmeliğin anılan yönetmeliğe yollama yapmış olması ve 08.06.2010 tarihinde yürürlüğe girmesi dikkate alındığında, 05.07.2008 ile 08.06.2010 tarihleri arasında işlenen eylemler yönünden Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin Ek-1 listesinde belirtilen atık türlerinden olması,

C) 2010 tarihli Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmeliğin 08.06.2010 tarihinde yürürlüğe girmesi, toprağı kirleten, kirletme ihtimali bulunan atıklara ilişkin önceki yönetmelikten farklı nitelikte atık gruplarını oluşturması nedeniyle de 08.06.2010 tarihinden sonra işlenen suçlar bakımından, 4/b maddesinde bahsedilen kirletici unsurlara ilaveten, atığın;
- (n) bendi ile kendi ekindeki Ek-1'de tablo halinde gösterilen jenerik kirletici sınır değerlerini aşması,
- z/ğğ bendinde belirtilen nitelikte tehlikeli atık veya z/hh bendinde tanımlanan tehlikeli madde sınıfına ilişkin koşulları taşıması,

Gerekmektedir.

Farklı tarihlerde farklı atık listeleri benimsenmiş olması karşısında, zaman bakımından uygulama ilkesinin zorunlu sonucu olarak suç tarihinde yürürlükte bulunan yönetmelikte toprağı kirlettiği yahut kirletme ihtimali taşıdığı kabul edilen atığa, sonradan yürürlüğe giren yönetmelikte de yer verilmiş olmalıdır.

Bu itibarla, yargılama sırasında öncelikle suça konu atığın cinsi ve alıcı ortam olan toprağa bırakıldığı tarihe göre tabi olduğu yönetmelik belirlenerek, ilgili yönetmeliğin hangi maddesinde veya ekinde bahsedilen atık kapsamına girdiği kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde saptanmalı, ayrıca bütün bu hususlar Yargıtay denetimine olanak sağlayacak şekilde kararda açıkça gösterilmelidir.

3) Kanalizasyon Sistemine ya da Ortak Arıtma Tesisine Deşarj
Yönetmeliğin “Kanalizasyon Sistemlerine Boşaltım” kenar başlıklı 25. maddesine göre “Kanalizasyon sistemi bulunan yerlerde her türlü atıksuların kanalizasyon şebekesine bağlanması, ilke olarak bir hak ve mecburiyettir”. Kanalizasyon sistemlerine boşaltılan kentsel ve belirli endüstriyel atıksuların toplanması, arıtılması, kanalizasyon sistemine deşarj edilen atıksuların oluşturacağı olumsuz etkilere karşı çevrenin korunması amacıyla kabul edilen 2006 tarihli Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliğinin “Tanımlar” kenar başlıklı 4. maddesinde kanalizasyon sistemi; kentsel atıksuyu toplayan ve arıtma tesislerine iletmeye yarayan kanallar olarak tanımlanmıştır. Kentsel atıksu ise, evsel atıksu ya da evsel atıksuyun endüstriyel atıksu ve/veya yağmur suyu ile karışımını ifade etmektedir.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) Kanunu'nun 20. maddesine göre, organize sanayi bölgelerinin ortak arıtma tesisi yapması, işletmelerin de atıkların ortak arıtma tesisinin kabul edebileceği

standartlara düşürülmesi amacıyla ön arıtma yapması gerekir. 22.08.2009 tarihli OSB Uygulama Yönetmeliğinin 114 ve aynı Yönetmeliğin 182. maddesi ile yürürlükten kaldırılan 01.04.2002 tarihli OSB Uygulama Yönetmeliğinin 104. maddelerinde aynı ilkeler tekrarlanmıştır. 2009 tarihli Yönetmeliğin 118. maddesine, 2002 tarihli Yönetmeliğin ise 108. maddesine göre, OSB'nin belediye sınırları içinde olması ve atıksularının belediye atıksu arıtma tesisine bağlanması durumunda, belediyenin kanala deşarj standartlarına, belediye sınırları dışında direkt alıcı ortama deşarj durumunda su ürünleri istihsal sahası ise 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, değil ise, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ya da bölgesel koşullara bağlı oluşturulan deşarj standartlarına uymak zorundadır. Yönetmeliklerin devam eden maddelerinde kanalizasyon şebekesine verilmeyecek atıklar, artıklar ve diğer maddelere ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Bilindiği üzere, kentsel atıksular kanalizasyon sistemi ile toplanarak, Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliğinin 4. maddesinde "idare" olarak tanımlanan belediyeler tarafından yapılan arıtma tesislerinde arıtmaya tabi tutularak alıcı ortama verilmektedir. Kanalizasyon sistemine deşarj edilen endüstriyel atıksuların kural olarak ön arıtmaya tabi tutulması ve belediyeler tarafından kabul ve ilan edilen Yönetmeliklerde belirlenen limit değerleri aşmaması gerekir. Aksi halde Belediyeler, ön arıtma yapılmadan veya ön arıtma yapılsa bile istenilen limitleri sağlamadan kanalizasyon sistemine deşarj edilen atıksular için kirlilik yükü bedeli, kirlilik önlem payı gibi isimlerle ilave bedel almaktadır. Bu nedenle belediyeler tarafından 2560 sayılı Kanun'a istinaden kabul edilip uygulanan Atıksuların Kanalizasyon Sistemine Deşarjına İlişkin Yönetmeliklerde, kanalizasyon sistemine deşarj edilen atıksularla ilgili benimsenen kirlilik parametreleri, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinde benimsenen değerlerden farklı ve kimi zaman daha yüksektir.

Açıklamadan da anlaşılacağı gibi, kanalizasyon sistemine deşarj edilen atıksu alıcı ortama doğrudan verilmemekte, belediyelerce inşa edilen ve bir arıtma tesisine bağlı bulunan kanalizasyon sistemine aktarılmaktadır. Bu durumda, kanalizasyon sistemine deşarj edilen atıksudaki kirlilik parametreleri, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinde ya da belediyelerce hazırlanan yönetmeliklerde belirlenenlerden daha yüksek olsa bile, "atığın alıcı ortama verilmesi" ögesinin gerçekleşmemesi nedeniyle, TCK'nın 181/1. maddesinde düzenlenen çevreyi kasten kirletme suçu oluşmayacaktır. Ancak limitlerin bu suretle aşılması, kanalizasyon sistemini ve arıtma tesislerinin çalışma kapasitesini etkileyeceğinden, belediyelerce olağan olarak tahsil edilmekte olan atıksu bedelinin yanı sıra, kirlilik ücreti veya kirlilik yükü bedeli gibi değişik adlarla ek bir bedel alınmasını gerektirecektir.

Görüleceği üzere; açıklanan mevzuatla, atıksuyun deşarj edildiği alıcı ortama, neticede arıtmaya tabi tutulacak kanalizasyon sistemine ya da ortak arıtmaya sonlanacak sisteme deşarj birbirinden ayrılmış, atıksuyun deşarj edildiği yere göre farklı yükümlülükler ve buna bağlı olarak hukuki yaptırımlar belirlenmiştir.

III - Yargılamaya Konu Olay:

Sanığın Türk Havacılık ...Sanayi A.Ş.'nin tesisler ve destek hizmetler başkanı olduğu, 21.03.2007 tarihinde işletmenin arıtma tesisi çıkışından alınan numunenin analiz sonuçlarının, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ekindeki tablo 19'da (karışık endüstriyel atıksular) yer alan parametrelerden kjeldahl azotu için belirlenmiş limit değerlerin üzerinde bulgular içerdiği anlaşılmıştır.

Atığın, Yönetmelikte belirlenen limit değerleri aşması ve çevre kirliliğine neden olacak içerikte olması, tek başına suçun oluşumu için yeterli değildir. Atığın alıcı ortamlardan hangisine bırakıldığı, alıcı ortama bırakılmadan arıtma ile sonlanacak şekilde kanalizasyon sistemine ya da Organize sanayi bölgelerinde olduğu gibi ortak arıtma sistemine ulaşıp ulaşmadığının da araştırılması gerekir. Atığın alıcı ortama bırakılması halinde de alıcı ortamın kirlenmesi ya da kirlenme ihtimali kanıtlanmalıdır. Dosyada ise atıksuların ulaştığı yere ilişkin bilgi ve belge bulunmamaktadır.

Öncelikle atıksuyun ulaştığı alıcı ortamın tespit edilmesi, daha sonra dosyanın, üniversitelerin Ziraat Fakültesi toprak bilimi ve bitki besleme, su ürünleri, çevre mühendisliği, kimya mühendisliği bölümlerinde çalışan öğretim üyesi bilirkişilerden oluşacak heyete tevdi edilerek, atığın alıcı ortamı kirlettiği ya da kirlenme ihtimali taşıyıp taşımadığı yönünden, yukarıda (II) nolu kısımda açıklanan yönetmelikler ya da ekleriyle birebir ilişki kurulmak suretiyle Yargıtay denetimine imkân sağlayacak nitelikte bir rapor alınması gerektiği ve kirlenmenin tespit edilmesi halinde eylemin çevrenin kasten kirlenmesi suçunu oluşturacağı gözetilmeden, eksik inceleme ve kanuni olmayan gerekçeyle hüküm kurulması kanuna aykırıdır.

Sonuç ve Karar:

Açıklanan gerekçelerle katılan İl Çevre Orman ve Orman Müdürlüğü ve O Yer Cumhuriyet Savcısının temyiz nedenleri ile tebliğnamedeki düşünce yerinde görüldüğünden, HÜKMÜN BOZULMASINA,

yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayarak sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere dosyanın esas/hüküm mahkemesine gönderilmesine, oybirliğiyle karar verildi.

Y4CD 22.12.2014 - K.2014/36815

oOo